

Жечева Еліна (Одеса) – студентка факультету іноземних мов Університету Ушинського,

Атаманюк Зоя Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ В НАЦІОНАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ

Без перебільшення можна сказати, що цінності є невід’ємною ланкою, яка пов’язує суспільство та особистість. Цінності — своєрідні духовні опори, які впорядковують дійсність, привносять в неї певний зміст та допомагають оцінювати події, які відбуваються в навколишньому середовищі. У світі, де дуже багато спокус, вислизають від уваги основні життєві цінності людини. Коли ми постійно кудись поспішаємо, намагаємося щось встигнути, життєві цінності працюють надійним орієнтиром, що допомагає не збитися зі шляху.

Система цінностей в широкому сенсі — це внутрішній стрижень культури, єднальна ланка всіх галузей духовного життя, всіх форм суспільної свідомості. Вона характеризує певну культуру, постає як результат тієї духовної праці, яка здійснюється всім суспільством.

Звісно, ціннісні орієнтації та цінності відіграють неабияку роль у виробленні особистістю свідомого ставлення до соціальної дійсності та вияву її активності в суспільстві, здатності до самореалізації, надають значущості усім вчинкам особистості. Розвиток історії будь-якого народу, його культури забезпечується існуванням стрижневих, центральних цінностей, які не гинуть, а постійно збагачуються, відроджуються в нових формах. Національна культура зберігає життєздатність, поки її традиції, життєві орієнтири, втілені в сфері суспільної свідомості, здатні бути і основою, і каталізатором світогляду та світосприйняття.

Кожне нове покоління черпає свої норми й засади ідеології і культури свого суспільства, з досвіду попередніх поколінь. Тому ми не можемо створити зовсім нову і оригінальну систему цінностей, спонтанно вироблену сучасною молоддю. Може йтися лише про специфічне для неї світосприйняття.

Багато дослідників мають різні думки щодо визначення наразі дуже актуального питання: «Що ж таке цінності?».

На мою думку, найбільш влучним є визначення цінностей Т.Парсонсом, який зазначає, що це найвищі принципи, які виробляє будь-яка соціальна система для збереження своєї єдності й цілісності, забезпечення саморегуляції і консенсусу як в різних підсистемах, так і в системі в цілому [1, с. 30]. Виходячи із зазначеного цінності виступають соціально-нормативними регуляторами суспільного і громадського життя людей і саме через це цінності дуже часто стають складовою частиною суспільних ідеологій.

Українському суспільству, яке стало на шлях самостійності, потрібні нові орієнтири, цілі та ідеали – те, що можна визначити як світоглядно-ідеологічні засади суспільства, без яких неможливий його рух уперед. Суспільство повинно чітко знати, до чого воно прагне, на чому потрібно сконцентрувати свої зусилля, яким чином вирішувати суспільно значимі проблеми. Нова система цінностей виникає в процесі протиставлення різних ідей та підходів у питанні вибору шляхів та орієнтирів в економічному, політичному та культурному напрямках.

Основними духовними цінностями нашого народу дослідники називають такі цінності, як національна державність, християнська віра та українська мова. На їхню думку, ця система є поєднанням елементів загальнолюдського та національного і, при цьому

«національне» не протистоїть «загальнолюдському», а є, по-суті, «модифікацією останнього, втіленням загальнолюдського в канву українського менталітету,

українського національного духу [2, с. 27]

Результати соціологічних опитувань дали підстави для висновку, що перші місця в ієрархії життєвих пріоритетів і цінностей переважної більшості сучасних членів українського соціуму посідає такий компонент мікросфери кожної людини, як сім'я (батьки, діти, родичі, супутник життя) [3, с. 4–12].

Як на мене, то цінності, духовні чи матеріальні, не повинні бути крайністю, так як це неминуче призведе до надмірної заматеріалізованості або, навпаки, ілюзорності. Тому дуже важливо домогтися рівноваги в системі життєвих пріоритетів.

На моє глибоке переконання, в сучасному суспільстві на першій позиції в ієрархії цінностей посідає здоров'я та щасливе сімейне життя, бо дійсно це основні умови, за яких людина буде почувати себе впевнено і цілісно. Наступне місце посідає кар'єра, завдяки якій перед людиною відкриваються нові можливості, стираються межі. Безсумнівно, що для кожного важливе особистісне зростання, саморозвиток, вдосконалення власних здібностей і навичок. Фінансова незалежність, звісно, займе одну з провідних позицій, бо в наш час вона є тим інструментом, за допомогою якого людина намагається виживати в складних умовах. Наявність улюбленої справи сприяє розкриттю внутрішнього світу людини, зміцненню стану душевної гармонії. Безсумнівно, однією з основних цінностей є любов до Батьківщини, рідний край, місце, де людина зросла, вперше закохалась, розчарувалася, вперше відчула духмяний аромат квіток, вперше почула чудову пісню птаха. Для людини також дуже важлива дружба, яка допомагає нам відкривати в собі нові якості, не впадати у відчай і завжди мати підтримку. Безперечно, такі цінності як чесність, доброта, толерантність, повага до інших є провідними в українському суспільстві.

Я переконана, що духовні цінності як джерела існування людини та серцевина механізму самоорганізації суспільства виступають соціально значущими орієнтирами суспільства, важливим чинником його соціально- політичної стабільності, а також відкривають широкі перспективи для успішних перетворень у країні, стають провідними критеріями її сталого розвитку.

Кожне нове покоління йде в життя зі своїми пріоритетами, кожна молода людина прагне утвердити себе в якості окремої особистості суспільної та індивідуальної життєдіяльності, а тому обирає власні пріоритети, які нерідко різняться від провідних в даному суспільстві. Кожна молода людина, з одного боку, успадковує духовне багатство попередніх поколінь, їхні традиції, вірування, звичаї, мову, культуру, а з іншого боку проходить процес усвідомлення володіння цим духовним багатством та формування соціальної, етнічної самоідентифікації. Це відбувається під впливом соціального середовища, культури, освіти, виховання і самовиховання. Оптимальне поєднання цих факторів обумовлює процес соціалізації, наскільки успішним він буде. У цьому контексті можна побачити роль освіти і виховання. Завдання сучасної освіти – поширення її впливу на розвиток духовної культури особистості, що в підсумку стає основою формування і становлення індивідуальності.

Починаючи формуватися в сім'ї, життєві цінності в подальшому визначають спосіб життя людей і їх світогляд. Тому я вважаю, що є вкрай необхідним ще з дитинства закласти основні життєві орієнтири, які стануть тим вогником, який буде висвітлювати весь нелегкий шлях.

На мою думку, основою згуртованості народу на сучасному етапі має бути утвердження передусім таких цінностей, як: справедливість, чесність та відповідальність; збереження української культурної спадщини та культур національних меншин; авторитет сумлінної чесної праці та добробут; патріотизм; соціальна безпека, добросусідство, незалежність у відносинах з іншими народами та державами.

Тільки сильна, демократична, правова держава, яка є виразником волі всього

народу України, може забезпечити становлення сучасної системи цінностей шляхом узгодження загальнолюдського та національного.

Життєві цінності українців сьогодення визначатимуть спосіб життя завтра. Кожному українцеві потрібно усвідомити себе не як окремий людський організм, а як невід'ємну частину цілого народу, у якого завжди спільні перемоги.

Список використаної літератури

1. Парсонс Т. Общетеоретические проблемы социологии / Т. Парсонс // Социология сегодня. – М., 1965. – С. 30.
2. Возняк С. М. Духовні цінності українського народу / С. М. Возняк. – К. ; Івано-Франківськ : Плай, 1999. – 293 с.
3. Балакірева О. Ціннісні орієнтації молодого покоління / О. Балакірева, Н. Дудар // Молодь у дзеркалі соціології. – К. : УІСД, 2001. – С. 36–48.